

22.1.2025

Opetushallitukselle

Asia: Lausuntopyyntö lukion opetussuunnitelman perusteiden alaluvun 4.2 Oppimisen tuki ja erityisopetus luonnoksesta

Viite: Lausuntopyyntönne 16.12.2024 diaarinumero OPH-6707-2024

1 Yleisiä huomioita luonnoksesta

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta muutoksiksi lukion opetussuunnitelman perusteisiin.

Oppimisen tukea koskevat muutosehdotukset ovat OAJ:n näkemyksen mukaan pääsääntöisesti linjassa hallituksen esityksessä 159/2024 pykäläkohtaisissa perusteluissa tarkennettujen sisältöjen kanssa.

OAJ toteaa, että lukiolain muutosten myötä erityisopettajan työhön liittyvää kokonaisuutta kuvataan säädöksessä ja opetussuunnitelman perusteluissa seuraavasti: Matalan kynnyksen yleinen tuki, jota erityisopettaja antaa, on jatkossa tukea ja ohjausta. Erityisopetusta koskevaan päätökseen perustuva tuki on nimellisesti erityis**opetusta**. Näiden raja on kuitenkin käytännössä häilyvä.

Erityisopettaja ei käytännössä voi vastata oppianesubstanssin opetuksesta kelpoisuusvaatimukseen perustuen, sillä säädös erityisopettajan kelpoisuudesta ei edellytä aineenopettajan kelpoisuutta. Näin ollen sekä oppimisen tuen että erityisopetuksen osalta erityisopettajan työ on oppimisen yleisten edellytysten edistämistä ja oppimista heikentävien tai hidastavien syiden selvittämistä. Pääsääntöinen ero edellä mainituille kahdelle tuen tasolle on tuen pitkäkestoisuus ja suunnitelmallisuus yhteistyössä aineenopettajien ja opinto-ohjaajien kanssa. OAJ pitää oleellisena, että opetussuunnitelman perusteissa tunnistetaan selkeästi aineenopettajan vastuu oppiaineen substanssiopetuksesta ja arvioinnista.

OAJ korostaa, että opetussuunnitelman perusteluista tulee käydä selkeästi ilmi, että erityisopettajan antama opetus, tuki ja ohjaus ovat oleellinen osa matalan kynnyksen tukea, joka ei edellytä päätöstä eikä pitkäkestoisuutta.

OAJ huomauttaa, että lukiolain perusteluissa kuvataan Opetushallituksen rooli hallinnollista päätöstä koskevien lomakkeiden laadinnassa. OAJ edellyttää, että opetussuunnitelman perusteissa mainitaan HE 159/2024 28 b §:n perusteluissa s. 60 mainitut valtakunnalliset mallilomakkeet ja päätöspohjat hallinnollisen päätöksen osalta. HE 159/2024:

22.1.2025

”Muutoksesta aiheutuvan hallinnollisen työn keventämiseksi Opetushallitus valmistelee valtakunnalliset mallilomakkeet ja päätöspohjat, joita koulutuksen järjestäjät voivat käyttää erityisopetuksesta päättäessään.”

Edellä mainitut Opetushallituksen laatimat selkeät ohjeet ja hallinnollista työtä keventävät mallilomakkeet tulee mainita, tarkentaa ja menettelyiden osalta ohjeistaa riittävällä tarkkuudella opetussuunnitelman perusteluissa.

2 Palaute ja muutosehdotukset alalukuun 4.2 kokonaisuutena

Yleisenä huomiona OAJ huomauttaa, että luvun 4.2. luettavuutta selkeyttäisi alalukujen sisälle tarkennettava väliotsikointi. Varsinkin erityisopetusta koskeva hallinnollinen päätös tulee väliotsikoida ja tarkentaa omana alalukunaan. Tarkemmat huomiot alalukukohtaisista tarkennustarpeista jäljempänä.

3 Palaute ja muutosehdotukset alalukuun 4.2.1

OAJ pitää hyvänä, että opetussuunnitelman perusteluissa kuvataan monipuolisesti lain perusteluihin viitaten erityisopettajan työkuvaan sisältyvää monipuolisia tuen muotoja, joilla oppijan opinnoissa edistymistä tuetaan tai opiskelijaa tuetaan tämän jäädessä tilapäisesti jälkeen opinnoissaan. Luvussa 4.2.1. oleellinen paino tilapäisesti jälkeen jääneiden opiskelijoiden tuessa on oikeellisesti aineenopettajien antamassa tukiopetuksessa ja ohjauksessa.

Lukiolain perustella oppimisen tuki jakautuu käytännössä kahteen tasoon: matalalla kynnyksellä annettavaan yleiseen tukeen, joka ei edellytä hallinnollista päätöstä. Tämän ollessa opiskelijan oppimisen kannalta riittämätöntä, annettaisi tälle 28 a § mukaista erityisopetusta, joka perustuu hallinnolliseen päätökseen.

OAJ pitää oleellisena, että opetussuunnitelman perusteluissa korostetaan ja kirkastetaan pääpainon olevan matalan kynnyksen ennalta ehkäisevissä tukitoimissa. Tämä on kuvattu luvun toisessa kappaleessa.

OAJ huomauttaa, että luvun kolmanneksi viimeisessä kappaleessa tulee tarkentaa mitä ”tukitoimista vastaavalla opettajalla” tarkoitetaan. Vastuita tulee perusteissa tarkentaa erityisesti tukitoimien toteutumisen ja vaikuttavuuden seurannan sekä arvioinnin osalta. Kenen velvollisuus on seurata tukitoimien vaikuttavuutta? Kenen velvollisuus on seurata - ja erityisesti reagoida - jos opiskelun aikana tilanne muuttuu?

22.1.2025

Ryhmänohjaaja luonnollisesti tiedottaa valvontaryhmäänsä yleisesti oppilaitoksen käytänteistä ja opiskelijoiden oikeuksista. Asiassa tulisi kuitenkin selkeyttää miten vastuukysymykset tarkentuvat tukitoimien rakenteista paikallisesti päätettäessä.

Erityisopettaja koordinoi oppisen tuen kokonaisuutta oppilaitoksessa. Kuka on tässä tarkoitettu tukitoimista vastaava opettaja? Erityisopettaja, aineenopettaja vai ryhmänohjaaja? Luonnollista on, että suunniteltujen tukitoimien kirjaamista ja yksittäistä opiskelijaa tarkoittava oppimisen tuen ohjaus tarkoittaa erityisopettajan tehtävänkuvaa.

4 Palaute ja muutosehdotukset alalukuun 4.2.2

Erityisopetus päätöksen alaista opetusta koskien opetussuunnitelman perusteissa on tuotava selkeästi ilmi, että aineenopettajien tehtävä oppiaineiden sisältöjen opettajana tuodaan näkyviin silloinkin, kun nuorella on päätös erityisopetuksesta.

OAJ pitää oleellisena, että nyt alalukuun 4.2.2. sisällytetty oppimisen tukea koskevaan päätökseen liittyvä kokonaisuus (28 b §) erotetaan omaksi alaluvukseen 4.2.3. Tässä luvussa tulee tarkemmin kuvata päätökseen liittyvä valmistelu ja päätöksen keskeinen sisältö. Päätöksen tarkoitus on mahdollistaa opiskelijan yhdenvertainen oikeus hakea hallintolainsäädännön mukaisesti oikaisua erityisopetusta koskevaan päätökseen.

Edellisen vuoksi Opetushallituksen tulee päätöstä koskevassa normiohjauksessa ja päätöksen mallipohjissa tarkentaa, mitä päätös sisältää. OAJ pitää välttämättömänä, että päätöksessä kuvataan tiiviisti

1. perustelut oppimisen tukea vahvemmalle tuelle eli erityisopetukselle
2. Tuen muodot ja toteuttamisen tavat
3. Tuen intensiteetti ja kesto

Opetussuunnitelmassa mainitusti erityisopetuksen toteutus suunnitellaan ja opetussuunnitelmassa tulee tarkentaa, että tässä suunnitelmassa yksilöidään tarkemmin tuen toteutuksesta ja arvioinnista sekä kenen vastuulla arviointi on.

OAJ edellyttää, että lisättävään alalukuun lisätään opetussuunnitelmassa kuvaus päätöksentekoon liittyvästä prosessista ja tieto Opetushallituksen laatimista mallilomakkeista HE 159/2024 mukaisesti:

”Muutoksesta aiheutuvan hallinnollisen työn keventämiseksi Opetushallitus valmistelee valtakunnalliset mallilomakkeet ja päätöspohjat, joita koulutuksen järjestäjät voivat käyttää erityisopetuksesta päättäessään.” (s. 60)

22.1.2025

OAJ pitää lisäksi oleellisena, että opetussuunnitelmassa korostetaan pelkän päätöksen asemesta, että oppivelvollisuuslain 23 §:n ja lukiolain 28 b § mukaisesti säädetty tiedonsiirto ei koske vain päätöstä oppimisen tuesta perusopetuksessa, vaan päätöksen lisäksi tietoa opiskelijan tarvitsevista ja tämän saamista tukitoimista. Tämä tieto on oleellista tukitoimien alkukartoituksen kannalta. Lisäksi tieto on opetussuunnitelmassa mainitusti siirrettävä automaattisesti oppilaitoksen tukitoimia koordinoivalle erityisopettajalle.

Ajantasaisen ja valtakunnallisesti yhtenevän tiedonsiirron varmistamiseksi olisi kehitettävä sähköisiä tiedonsiirtojärjestelmiä, kuten esimerkiksi KOSKI -järjestelmää.

5 Palaute ja muutosehdotukset alalukuun 4.2.3

OAJ pitää oleellisena, että luvun toisessa kappaleessa mainittujen avustajapalvelujen, erityisten apuvälineiden ja muiden palvelujen pariin ohjaamisveloitteen toteuttamiseksi yhdenvertaisesti järjestetään valtakunnallisesti lisäkoulutusta ja informaatio-ohjausta.

6 Palaute ja muutosehdotukset alalukuun 4.2.4

Paikallisesti päätettävissä asioissa on oikeellisesti maininta erityisopetuksen päätöksestä. Tässä tulee tarkentaa, että paikallinen päätös tehdään OAJ:n esityksen mukaisesti uuden 28 b § mukaista päätöstä koskevan alaluvun ja Opetushallituksen laatimien mallilomakkeiden mukaisesti.

7 Tiivistelmä lausunnon keskeisestä sisällöstä

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
Koulutuspolitiikan johtaja

Tuomo Laakso
Johtava erityisasiantuntija